

בית כנסת בני ישראל

HEGEDŰS-CSÁKY-BENÉI JISZRÁÉL ZSINAGÓGA
és
BÉT SMUÉL TANHÁZ

ZSINAGÓGAI INFORMÁCIÓK
2025. január 12 – január 18.

Közvetlen link:

<https://us04web.zoom.us/j/6579029560>

ID szám: 6579029560

Password: 917838

BÉT SMUÉL TANHÁZ ZOOM ELŐADÁSAI:

06. vasárnap 18:00	Szerdócz Ervin: Hetiszakasz és Háftará
07. hétfő 18:00	Paszesz Zev: Kommentár irodalom
08. kedd 18:00	Róth László: A csodarabbik nyomában
09. szerda 18:00	Darvas István: A kommentárok világa
10. csütörtök 18:00	Kántorvilág XXXI. Szerkeszti: Fekete László Techmika: Schwarcz József (Dunaszerdahely) Kommentár: Schöner Alfréd

Hétköznapi imarend

vasárnap-péntek reggel zsinagóga	08:00
hétfő-csütörtök este ZOOM	18:30

Sábbati tudnivalók 2025. január 17 – január 18.

16:30	tanulás
17:30	istentisztelet a zsinagógában
09:00	szombat délelőtti istentisztelet a zsinagógában HETISZAKASZ: SMOT פרשת שמות

Egy mondat a hetiszakaszból....

Smot január 14.

וַיִּשְׁמַע מֶלֶךְ מִצְרָיִם כִּי יָשָׁם יִשְׂרָאֵל עַל-עַמּוּתוֹ וַיִּשְׁמַע מֶלֶךְ מִצְרָיִם כִּי יָשָׁם יִשְׂרָאֵל עַל-עַמּוּתוֹ

"És támadt új király, aki már nem ismerte Józsefet..."

Mózes II. 1.8

KOMMENTÁR...

Forrás: OR-ZSE régi honlap

SMOT

SZOLGÁK VOLTUNK EGYIPTOMBAN

Mózes második könyve a Kivonulás könyve. (Exodus). Kevés olyan nép van a világon, mely őstörténetét nem hőstettek vagy mitológiai nagyságok elbeszélésével kezdi, hanem azzal "büszkélkedik", hogy "szolgák voltunk Egyiptomban" (Pészáchi Hággádá).

Már Ábrahám ősatyánk az Istennel kötött szövetsége (Brit ben Hábötárim) alkalmából hallhatta, hogy "utódaid idegenek lesznek mások országában, akik dolgoztatni és sanyargatni fogják Őket 400 évig" (Gen. 15/13). De ugyancsak Ábrahámról olvassuk, hogy "tudom, hogy utódait Isten útjainak követésére tanítja, hogy igazságot és kegyet gyakoroljanak" (Gen. 18/19).

A két idézet között szoros kapcsolat van Az a nép, amely életét hosszantartó szolgálattal kezdte, amely évszázadokig idegen népek között sanyargattatott, Ábrahám utódai, kik saját maguk annyit szenvedtek Egyiptomban, vagy másutt, meg kellett, hogy értsék mások szenvedését. "Ne szorongasd az idegent; hiszen ti ismeritek az idegen lelkét, mert idegenek voltatok Egyiptomban" (Ex. 23/9).

Másik hasonló idézet: "Ha idegen lakozik majd országotokban, ne sanyargassátok. Polgár legyen köztetek és szeresd, mint önmagadat, mert idegenek voltatok Egyiptomban" (Lev. 19/34). E két idézet kifejezi azt a Hillél által hirdetett tanítást, hogy "amit magadnak nem akarsz, ne tedd másnak" (Talmud).

Az egyiptomi szolgaság nemcsak néppé válásunk története. Az elnyomatás emléke rányomta bélyegét Izrael egész törvényrendszerére, gondolkodására, hitére és

életfelfogására. Maga a Tízparancsolat is úgy Kezdődik: "Én vagyok a te Istened, aki kivezetett téged Egyiptomból, a rabszolgaság házából" (Ex. 20/2). Az első parancsolat, az istenhit törvénye nem azt írja a Legfelsőbbbről, hogy "aki az eget és földet teremtette", hanem az egyiptomi szabadulást teszi meg központi tulajdonságának... Miért? Isten segítette a gyengét, az elnyomottat, az erőssel szemben. Ezt a tulajdonságát kell követnie az Őt imádó embernek. Ezért végződik számos Tóra-teli törvény ezzel a mondattal: "Emlékezz, hogy szolga voltál Egyiptomban".

Isten Mózeset választotta ki az egyiptomi szabadulás végrehajtójának. Mózes mintaképe volt a mások szenvedését átérzőjének. "És lőn azokban a napokban, Mózes megnőtt, kiment testvéreihez és látta szenvedésüket" (Ex. 2/11). A királyi udvarban nevelkedett Mózes átérezte a szolganép szenvedését és életét veszélyeztetve megölt egy egyiptomi felügyelőt. Miután Midjánba menekült, ott is védelmére kelt Jitro lányainak az erőszakos pásztorokkal szemben. Védte a gyengét az erős ellen. Legenda meséli; hogy a Jitro nyáját legeltető Mózes saját vállán hozta vissza a nyájtól elszakadó bárányt. Ekkor bízta rá Isten az ő "nyájának", Izraelnek vezetését és kiszabadítását. "Szólt hozzá Isten a csipkebokorból... látva láttam népem szenvedését Egyiptomban és megértettem fájdalmát" (Ex. 3/4-6). "Menj, elküldlek Fáraóhoz és vezesd ki népemet, Izrael fiait Egyiptomból" (u.o./10).

Mózes, a "föld legszerényebb embere", nem érezte magát hivatottnak a küldetésre. "Ki vagyok én, hogy a Fáraó elé járuljak és kiszabadítsam Izraelt Egyiptomból?" (u.o./11).

Végül is elvállalta a küldetést, és örök időkre mintaképévé lett a zsidó nép vezetőjének. Legfőbb tulajdonsága volt a nép szeretete. Ez a szeretet adta erejét, hogy megküzdjön az egyiptomi hatalmasságokkal. Ez a szeretet készítette arra, hogy Istennel is szembeszálljon, mikor büntetni akarta a népet. Ugyanakkor szerénysége megóvta attól, hogy uralkodjék a nép fölött.

Hetiszakaszunk két tanítást hagyott örökül a zsidó népnek. Az egyiptomi szolgaságban is hű maradt Izrael Ábrahám Istenéhez. "Én vagyok atyáid, Ábrahám, Izsák és Jákob Istene" - szólt Isten Mózeshez (u.o./6). A másik tanítás, hogy a mindenkori vezetőnek szeretni és vezetni kell Izraelt, és nem uralkodnia rajta, szolgálnia kell a népet és nem hatalmaskodnia. (Más népeknél a kormány tagjait "miniszternek", azaz szolgának nevezik. A héber "szár" szó urat jelent...)

M. MERON

IN MEMORIAM OLÁH JÁNOS

Smot hetiszakasz

Elhangzott az OR-ZSE zsinagógájában 2013. 01. 07 -én.

Ezek Izrael fiainak nevei, kik jöttek Egyiptomba... (M.I. I,1)-olvassuk majd holnap reggel, az e hét szombatjára/sábeszére rendelt Tóra-i/Tajró-i hetiszakaszunk kezdetén, egy új Tajró-i könyv kezdetén, Mózes mesterünk/Majse rabbénu II. könyvének, a S'mot/Sömajszy könyvének első mondatául.

A Sömajszy szó "nevek"-et jelent, e szó, a név/"sém" szó többes száma. Hagyományunk úgy tartja, hogy aki névvel rendelkezik, akinek van neve, akit meg lehet nevezni, az létezik, az van.

- *Izrael fia*i hetven nevesített "lélekkel" mentek le Egyiptomba Kánaán földjéről, amint azt a Tajró I. könyvében, a "Mikéc" hetiszakaszban olvastuk. Ott, Egyiptomban lettek néppé a zsidó törzsek tagjai, lelkei, kik a Teremtő és Mindenható egy I.ten hitét vallották. A midrások alapján - többek között Don Jichák ben Jehuda Ábravánél is - írja Tajró-kommentárjában, hogy a zsidók nem változtatták meg neveiket Egyiptomban.

Don Jichák Ábravánél, a "világi" életben, Aragóniai Ferdinánd (II. Ferdinánd vagy Fernando de Aragón, el Católico) király kincstárnoka volt. Neki is, mint oly sokaknak még, 1492. augusztus 2-ig, a zsidó időszámítás szerinti év hónap 9-ig, tiseböv napjáig, kellett elhagynia, kényszerűségből, az ekkorra már egyesített Spanyolországot. Majd kettőszázezer zsidó lélek fogott vándorbotot és indult el valamerre, szerte-széjjel a nagyvilágba.

Egy nappal később, 1492. augusztus 3-án, Cristoforo Colombo, avagy ahogyan ő nevezte magát ekkoriban: Cristóbal Colón, magyarosan: Kolumbusz Kristóf indult el 3 hajóból álló flottájával India felé.

India felé, de Amerikáig jutott csak, honnét 1493. január 4-én, tehát pontosan 520 évvel ezelőtt indult vissza Európába, hozva az "újvilág" hírért. Az olasz Colombo és a spanyol Colón szó is galambot jelent. A galamb héberül: általában pozitív szerepű és igen gyakran fordul elő a Tanah-ban/Bibliánkban. Legközismertebb talán Noé/Najah történetében játszott szerepe, ahol I.ten egyetemes megbékélésének hirdetője az olajfaággal, ő a hírhozó. (M.I. VIII. feje.)

A galamb, a szabadság, a szabadon szárnyalás jelképe is, miként az LV. zsolttárban olvashatjuk: *"Vajha szárnyam volna, mint a galambnak, repülnék és megpihennék; íme messze elbujdosnék, megszállnék a pusztában!"* (Zsoltárok LV,7) E zsolttárt zenésítette meg Kodály Zoltán, Pest-Buda-Óbuda egyesítésének, Budapest létrejöttének 50. évfordulójára, 1923-ban, és adta neki a Psalmus Hungaricus/Magyar Zsoltár címet.

Pest-Buda-Óbuda egyesítésének egyik indítványozója Wahrmann Mór volt. Wahrmann Mór, a néhai pesti főrabbi: Wahrmann Israel unokája, a pesti kongresszusi (neológ) hitközség elnöke egy ideig, és az első zsidó vallású országgyűlési képviselő.

Wahrmann Mór, e kissé köpcös, daliának nem mondható, nehezen mozgó, erősen rövidlátó zsidó ember, összeverekedett, majd pisztolypárbajt vívott a hírhedten antiszemita Istóczy Győzővel, az Országos Antiszemita Párt - mert ilyen is létezett Magyarországon majd 10 éven át - egyik alapítójával 1882 nyarán, a tiszaezlári vérvádat követően.

A galamb, jelképezheti a Tanah-ban/Bibliánkban, a tévúton járó embereket is, akiket gazdája megfog, majd megfeddi őket. Hósea/Hajsea prófétánk könyvében olvashatjuk: *"Akármerre járnak, hálót feszíték ki eléjük. Elfogom őket, mint az égi madarakat, megfogom őket, amint hallom sereglésüket. (...) Én megváltanám őket, de ők hazugságot beszélnek rólam. Ahelyett, hogy szívből kiáltanának hozzám, csak jajgatnak fekvőhelyükön, keseregnek a gabona és a must hiánya miatt, elfordulnak tőlem. Én neveltem őket, és erősítettem karjukat, mégis rosszat gondolnak rólam."* (VII,12-15)

A galamb, némely arra alkalmas galamb, ha kiválasztják erre, fontos küldetéseket is teljesíthet, híreket, utasításokat és parancsokat továbbíthat, de e feladat elvégzésére meg kell tanítani,

még hozzá gyakoroltatás és kemény próbák által.

A Talmudban több helyütt (Sábát 53b és 130a, Gitin 45a, Szánhedrin 95a stb.) nevezik Izraelt -
nak/galambnak.

A zsidóság, e kiválasztott, küldetéssel rendelkező nép, kik ismerhetik már I. ten tetteit a világban, és ismerik az Ő utasításait, parancsait, kiállt már néhány kemény próbát, megpróbáltatást. Az elsőt még Egyiptomban, amelyről Majse rabbénu/Mózes mesterünk II. könyvében, a Sömajsz könyvében, a Nevek könyvében olvashatunk holnap reggeltől.

Adja a Teremtő és Mindenható I. ten, hogy az előttünk lévő polgári évben ne legyenek már újabb megpróbáltatásai a zsidóságnak, sem itt a Kárpát-medencében; sem *Erec Jisráélben*, a zsidó államban; sem szerte-széjjel a nagyvilágban! Legyen már nyugalmunk és legyen békénk itt is-ott is!

Sábát sálom! Git sábesz! Békés, boldog szombatot, szombatokat és örömteljes hétköznapokat, jó egészséget kívánok mindnyájónknak a 2013. polgári esztendőre!

Dr. Oláh János docens

TÉVÉT HÓNAPJA

A huszonkilenc napos Tévéthónap jól kezdődik, az első két napján még a csodák és a fény ünnepe, a Chanukát tartjuk meg, a hetedik és nyolcadik mécses meggyújtásával. A hála öröme bearanyozza a hónap nyitányát.

A későbbi időszak elkomorul. Tizedikén (Aszará b'tévét) böjtölünk hajnaltól napnyugtáig, mert Nabukadnecár azon a napon kezdte meg Jeruzsálem ostromát. Veszteggzárral vették körül a babiloniaiak a várost, egy madár sem repülhetett át a zordon falak fölött. Éhségre ítélték a város védőit. Másfél évig tartott a hősök ellenállása. A böjtnapon Tórárt olvasunk reggel is, este is. A vélemények megoszlanak, egyesek szerint a jelenlévőkből heten koplálnak, akkor megengedett a Szentírás olvasása. Liberálisabb felfogás szerint három böjtölő is elégséges a leinoláshoz. A Tévéthónap tizedikével elkezdődött folyamat betetőzése a Szent város és templomának lerombolása.

A Szentély pusztulásával, a churbánnal kapcsolatban négy böjtöt írtak elő bölcseink. Ezek: Tisri másodika, Tévéthónap tizedike, Támuz tizenhetedike, Áv hón

kilencedike.

Mindegyik egyre szigorúbb, bár pénteken nem szoktunk böjtölni, mégis, ha Tévét tíz e napra esne, nem teszik át másokra a böjtöt. Ez is kiemeli a böjtnap jelentőségét.

Tévét hó 19-én halt meg a híres pozsonyi bölcs, a Hátám Szófer fia, és a jesívát vezetésével utóda, Schreiber Ávrahám Smuel Binjamin rabbi, akit könyve címe után Kötáv Szóferként ismer a világ. Elsősorban nagy érdeme, hogy iskolájában apja által meghatározott magas színvonalat továbbra is megkövetelte. Tevékenysége idején hívták össze Eötvös József kezdeményezésére a hírhedt kongresszust, amely az izraelita felekezet egységét lett volna hivatott megteremteni, de végzetes szakadáshoz (vagy szakadásokhoz) vezetett. A rabbi Tórával a kezében járta a főváros utcáit, kisvárosok, falvak poros útjait az "igaz hit" mellett agitálva. A Hitőr Egyletnek egyik alapítója. Ez Egyletből alakult a magyarországi ortodoxia. Kötáv Szófer támogatta a szétválást, a kongresszusi vagy ahogy ők nevezték, a neológ irányzattól. Tanítványai - akiknek imaháza nem csatlakozott egyik oldalhoz sem, mert tragédiának tekintették a zsidóság megosztását, status quo ante-nek mondták magukat, kívánva a kongresszus előtti állapot visszaállítását, az addigi munka folytatását, megosztás nélkül - kérdezték, maradjanak-e a helyükön vagy távozzanak? Kötáv Szófer maradásra bízta őket, mert így jesívát végzett rabbi lesz a közösség szellemi vezetője és nem következik be az a "veszély", hogy rabbiképzőt végzett lelkipásztor veszi át az irányítást. Rabbiképző létesítését nem helyeselte és ezt igen érthetően tudtul is adta.

Tévét hó 8-án a jámborok böjttét tartják meg, mert akkor fordították le görögre a Bibliát, és ezt sokan helytelenítették, félve a félremagyarázástól. Ami nem volt alaptalan, például a rómaiak Rabbi Akivát és mártír társait József elrablásáért ítélték halálra, sokszáz évvel a történés után.

Más jámborok (vagy esetleg ugyanazok) Tévét hó 9-én is koplalnak, mert Ezra, az írnok a nagy gyülekezet megalapítója és hűséges munkatársa Nehemja ezen a napon távoztak az örökkévalóságba.

A több böjt és a télies komor hangulat ellenére mindenkinek kívánunk kellemes és sikeres hónapot.

Az oldalt szerkesztette:

Schöner Alfréd

בית כנסת בני ישראל

BZSH Hegedús Templomkörzet

Benéi Jiszráél Zsinagóga

1136 Budapest, Hegedús Gyula u. 3.

06-30-644-9083, 06-1-340-5085

e-mail: hegedus@bzsh.hu;

<https://hegedus-zsinagoga.bzsh.hu/>